

**แนวคิดการนำกฎหมายคริสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ
ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการ
ทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship
under Common Law System into Temple Asset Management
under Thai Sangha Act B.E. 2505**

ดร.คึกฤทธิ์ สิงห์*
Dr. Kukrit Singhon

วันรับบทความ 5 มิถุนายน 2568; วันแก้ไขบทความ 15 สิงหาคม 2568; วันตอบรับบทความ 15 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (common law system) มีกฎหมายสำคัญเรียกว่ากฎหมาย
ทรัสต์ (trust law) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายเอควิตี้ (equity) โดยกฎหมายทรัสต์เป็นแนวคิด

* นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิติศาสตรดุษฎี
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง Vice President และ Head of Corporate Compliance and
Risk Management บริษัท บริหารสินทรัพย์ อีออน (ประเทศไทย) จำกัด (บริษัทญี่ปุ่น)

LL.B., Thammasat University; Master of Law, Chulalongkorn University; Doctoral of Juridical
Science, Chulalongkorn University; Vice President, Head of Corporate Compliance and Risk Management,
AEON Asset Management Company Thailand (Japanese Company)

บทความนี้ขออุทิศให้กับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยม ฐานิสสรโร ป.ธ.9) อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม
อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม อดีตเจ้าคณะใหญ่หนกลาง และพระครูวิสิฐพัฒนาร อดีตเจ้าคณะ14 วัดชนะสงคราม กรุงเทพฯ ฯ
ผู้มีอุปการคุณใหญ่หลวงกับผู้เขียนที่ให้ที่อยู่อาศัยที่วัดชนะสงครามตลอดระยะเวลาผู้เขียนศึกษากฎหมายปริญาตรีที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พระมหาอนันท์ อานนโท (ป.ธ.5) อาจารย์ประจำวิทยาลัย
พุทธศาสน์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์และคุณธรรมของผู้เขียน ผู้ซึ่งทางธรรมและความรู้ทาง
ด้านศาสนาให้กับผู้เขียนตั้งแต่พักอาศัยอยู่ที่วัดชนะสงครามด้วยกันตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนกราบขอบพระคุณพระครู
พิศาลธรรมวุฒิ (สมศักดิ์ รมมฺวฺชโธ) เจ้าอาวาสวัดหนองสะเดา ตำบลบ้านนา เจ้าคณะอำเภอชื่รามี อำเภอชื่รามี จังหวัด
พิจิตร ซึ่งมีศักดิ์เป็นญาติผู้ใหญ่ของผู้เขียน พระอธิการนิมิตร สุธมโม (นธ. เอก, ประกาศนียบัตรการปกครองคณะสงฆ์) เจ้าอาวาส
วัดกระทุ่มนำเตือด ตำบลรังนก อำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร ที่ให้ข้อมูลที่เป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการทรัพย์สินของวัด และสุดท้ายกราบขอบพระคุณหลวงพ่อบุญรอด กะตะที่โป (นามเดิม; จำรัส สิงห์) วัดรังนก ตำบล
รังนก อำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร บิดาของผู้เขียนที่อยู่ภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์มากกว่า 30 ปี ซึ่งให้กำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจ
ผลักดันในการเขียนบทความนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นประโยชน์กับวงการพระพุทธศาสนาของประเทศไทย

แนวคิดการนำกฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship under Common Law System into Temple Asset Management under Thai Sangha Act B.E. 2505

เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินเพื่อคุ้มครองผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงจากกองทรัพย์สิน และปกป้องจากการกระทำของผู้ครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ไม่เป็นธรรม ไม่เหมาะสม หรือเอาเปรียบผู้รับผลประโยชน์ โดยกฎหมายทรัสต์ดังกล่าว แบ่งประเภทของทรัสต์ออกเป็น 2 ลักษณะ ทรัสต์ที่เกิดขึ้นจากเจตนาชัดแจ้งจากผู้ที่ตั้งทรัสต์จัดตั้งเรียกว่า express trust เช่น ทรัสต์สำหรับจัดการพินัยกรรมและผู้จัดการมรดก charity trust หรือทรัสต์เพื่อการกุศล และทรัสต์ที่มีได้เกิดขึ้นจากเจตนาที่ชัดเจน แต่เกิดขึ้นจากผลของกฎหมายเพื่อบรรล่วัตถุประสงค์ความเป็นธรรมหรือความชอบธรรมในสังคมหรือกำหนดขึ้นจากคำพิพากษาของศาล ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็นประเภทย่อยอีกหลายประเภท เช่น constructive trust ทรัสต์โดยผลจากกฎหมาย หรือ resulting trust ทรัสต์ที่กลับมาเป็นประโยชน์กับผู้จัดตั้งกองทรัสต์หรือผู้รับโอนทรัพย์สิน

constructive trust หรือทรัสต์โดยผลของกฎหมาย เป็นกองทรัสต์ที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย หรือจากผลของคำพิพากษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ครอบครองหรือผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น กระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกัทรัพย์สินดังกล่าวโดยมิชอบ ไม่เป็นธรรม หรือขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของตนพึงกระทำ (unconscious manner) ต้องดำเนินการเยียวยาความเสียหายจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงในกองทรัสต์นั้น (equitable remedy)

charity trust หรือทรัสต์เพื่อการกุศล เป็นกองทรัสต์ส่งเสริมหรือมีวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการกุศลหรือกิจการสาธารณประโยชน์ โดยการบริหารจัดการกองทรัสต์นั้นเพื่อสนับสนุนในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น โรงเรียน ศาสนา โรงพยาบาล หรือมูลนิธิ

บทความนี้ ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายนำเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทรัพย์สินของวัดไทยที่ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนในฐานะพุทธศาสนิกชน อันเนื่องมาจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันที่ค่อนข้างมีข้อจำกัดหลายประการ มีปัญหาในการบังคับใช้ และการนำไปปฏิบัติ เกิดช่องโหว่และข้อบกพร่อง เกิดการทุจริต การประพฤติผิดพระธรรมวินัยและไม่เหมาะสมในการดำรงสมณสาธูปของพระภิกษุสงฆ์ พระสังฆาธิการและผู้ที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้แทนของวัด โดยบทความฉบับนี้ เริ่มต้นนำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมของการปกครองคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กฎหมายคณะสงฆ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง สิกขาบท จริยา และพระธรรมวินัยของพระภิกษุสงฆ์

บทบาทอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการวัด ไวยาวัจกร ทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติของวัดและการจัดการทรัพย์สินของวัดในปัจจุบันภายใต้กฎหมายของคณะสงฆ์และกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวกับที่ดิน ผู้เขียนได้เปรียบเทียบกับการบริหารจัดการทรัพย์สินภายใต้กฎหมายทรัพย์สินในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ โดยนำเสนอแนวคิดใหม่ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทรัสต์แบบ constructive trust และ charity trust ให้นำมาใช้กับกองทรัพย์สินของวัดและการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดไทย เช่น ที่ดิน ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา เงินบริจาค เงินทำบุญ ทรัพย์สิน และของมีค่าของวัด รวมถึงศาสนสมบัติของวัดที่เป็นทรัพย์สินต่าง ๆ โดยให้มีผลเป็นกองทรัสต์ที่มีฐานะนิติบุคคลตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงกับสาธารณชน รวมถึง กำหนดให้ผู้แทนของวัดและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในฐานะของทรัสต์ (trustee) ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดและอยู่ในความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ (fiduciary relationship) มีคุณสมบัติที่เหมาะสม (fit and proper) และไม่มีลักษณะต้องห้าม ปฏิบัติหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างดีที่สุดและเป็นประโยชน์สูงสุดภายใต้มาตรฐานของหน้าที่เรียกว่า fiduciary duty ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ธรรมจรรยา และสิกขาบทในพระธรรมวินัยต่าง ๆ รวมถึงกำหนดบทลงโทษในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ ผู้แทนของวัดและผู้เกี่ยวข้องจะต้องบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดหรือกองทรัสต์ภายใต้คณะบุคคลหรือคณะผู้แทนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดตามแนวทางหลักการธรรมาภิบาล หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือ good governance กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ระบบการบริหารงานทรัพย์สินของวัด ระบบการตรวจสอบ ระบบการบริหารความเสี่ยงและกำกับดูแล (risk management and compliance) ระบบบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและโปร่งใสต่อสาธารณชน รวมถึงระบบการร้องเรียนและการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิด

คำสำคัญ: กฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ (fiduciary) บริหารจัดการทรัพย์สินของวัด

Abstract

The common law system has an important legal principle which is called as trust law, which is part of the law of equity. Trust law is a legal concept related to the management of assets to protect those who actually benefit from the assets and from actions of those in power who possess the assets that are unfair or inappropriate and take advantage of the actual beneficiaries.

Trust law divides the trusts into 2 types, it is a trust that arises from the express intention of the trust to be created by the person who intends to establish it (settlor), also known as an express trust, such as a trust for the administration of a will and estate, or a charity trust, a trust for charity, and a trust that does not arise from the express intention of any person who establishes the trust, but arises from the operation of the law to achieve the objectives of fairness or righteousness in society, or is determined by a court decision, which can be further divided into several subtypes, such as a constructive trust, a trust that is effected by law, or a resulting trust, a trust that returns benefits to the settlor or the transferee of assets.

A constructive trust, or trust by operation of law, is a trust created by law or by a court order to ensure social justice. This occurs when a person with the authority to possess or manage property for the benefit of another person commits any act related to the property in an improper, unfair, or unconscious manner. They must take action to remedy the damage caused to the true beneficiaries of the property (equitable remedy).

A charity trust is a trust that is established for charitable purposes or for public benefit, by managing the assets to support activities that benefit society, such as schools, religions, hospitals, or foundations.

This article aims to present the current problems regarding the management of Thai temple property, which are causing significant problems and impacts on the

confidence and faith of Buddhists. This is due to the management of temple property under current laws, which are quite restrictive, have many limitations, are problematic in their enforcement and implementation, are riddled with loopholes and shortcomings, are prone to corruption, are violating the Dhamma-Vinaya, and are inappropriate for monks, and those involved in their roles as temple representatives. This article begins by presenting an overview of the governance of the Thai Sangha from the past to the present. It examines the Sangha Act and other relevant laws, including the rules of conduct, morality, and discipline for monks. It also examines the roles and duties of the Sangha administrators and those involved, such as temple committee members and treasurers. It also examines temple property and religious assets, and the current management of temple property under Sangha law and the Sangha Supreme Council regulations that have caused the aforementioned problems.

The author then draws a comparison with the management of assets under trust law in the common law system, which manages assets for the true benefit of beneficiaries. The author proposes a new concept, not yet known in Thailand, regarding the establishment of constructive trusts and charity trusts, to be applied to temple assets and the management of Thai temple assets, including land, temple property, monastic land, sangha land, donations, merit-making funds, temple property and valuables, as well as temple religious assets, which are considered legally juristic trusts and protected for the true benefit of the public, the public interest, and the Buddhist public. This includes stipulating that temple representatives and related parties act as trustees in managing temple assets established as trusts. This is considered a fiduciary relationship, which requires them to possess appropriate qualifications (Fit and Proper) and not possess any prohibited characteristics. They must perform their duties to manage temple assets to the best of their ability and to the greatest benefit under the standards of fiduciary duty in accordance with

แนวคิดการนำกฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์
มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship under Common Law System into Temple
Asset Management under Thai Sangha Act B.E. 2505

common law, ethics, and the various precepts of the Buddhist scriptures. This includes determining penalties for performing duties. In addition, the temple representative should manage the trust under a group of persons or a group of representatives as government officials who must manage the temple's assets as a trust in accordance with the principles of good governance or good governance. There are defined positions, powers, duties and responsibilities, a temple asset management system, an audit system, a risk management and compliance system, an accounting system and disclosure of information that is standardized and transparent to the public, including a complaint system and a whistleblowing system for wrongdoing.

Keywords: trust, fiduciary relationship, temple asset management

แนวความคิดการนำกฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship under Common Law System into Temple
Asset Management under Thai Sangha Act B.E. 2505

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *การปกครองคณะสงฆ์ไทย (Thai Sangha Administration) ฉบับปรับปรุง หลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2560).

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), *ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย* (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายเรือง มีฤกษ์ 9 มิถุนายน 2533)

ปัญญา ใช้บางยาง, *พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก พระวินัย 227 ข้อ: อุทเทสที่ถูยกยกขึ้นแสดงในภิกขุปาติโมกข์* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์ธรรมสภา บันลือธรรม 2566)

ปลื้ม โชติชัญญากร, *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2559).

ประเวศ วะสี, *ธรรมิกลึงคม ปาฐกถาพุทธศาสนิกชุมชนมหาเถระ* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง 2542).

ป.อ. ปยุตโต, *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)* (พิมพ์ครั้งที่ 46, มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต 2567).

สมเด็จพระวันรัตน์ (แดง สีลวฑฒนมหาเถร), *ศิลาของพระและสมณวิสัย แปลจากพระปาฏิโมกข์* (สำนักพิมพ์ธรรมสภา มปป.)

สุรัชดา ธีคี (ผศ.ดร.), *เอควิตี้ หลักแห่งความยุติธรรม ในกฎหมายอังกฤษ Equity: Principles of Justice in English Law* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2565).

แสง อุดมศรี, *ประมวลกฎหมายคณะสงฆ์* (พิมพ์ครั้งที่ 1, หจก. นิติธรรมการพิมพ์ 2559).

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, *คู่มือพระสังฆาธิการ ฉบับล่าสุด พ.ศ 2567* <www.onap.go.th>.

ดร.ศีกฤทธิ์ สิงห์
Dr. Kukrit Singhon

สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ‘คู่มือพระไวยาวัจกร ฉบับล่าสุด พ.ศ. 2567’ <www.onap.go.th>.

สุชีพ ปุญญานุภาพ, *พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน ย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี 45 เล่ม* (พิมพ์ที่ 3, มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2568).

สิริโรภิกขุ, *คู่มือสมภาร* (สำนักพิมพ์ลูก ส.ธรรมภักดี มปป.).

สุพิศ ประณีตพลกรัง, *คติพระ คติความ กฎหมายเกี่ยวกับพระสงฆ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง* (สำนักพิมพ์นิติธรรม พฤษภาคม 2562).

บทความภาษาไทย

ศีกฤทธิ์ สิงห์, ‘ความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่ในฐานะได้รับความไว้วางใจ (fiduciary Relationship) และ Fiduciary Duty ตามคำพิพากษาของศาลคอมมอนลอว์’ (มิถุนายน 2554) 2 วารสารกฎหมายบทบัณฑิตย.

จรรย์นัท ไชยบุปผา, ‘ทรัสต์ในมุมมองของซีวิลลอว์ แนวทางการพัฒนากฎหมายทรัสต์ในประเทศไทย Trust In Perspective Civil Law, The Developememt of Trust Legal in Thailand’ (การประชุมวิชาการสาขานิติศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 หัวข้อระบบกฎหมายไทย ปฏิรูปเปลี่ยนผ่าน ปฏิสังขรณ์ วันที่ 8 มิถุนายน 2561 จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

บัญญัติ สุชีวะ, ‘ทรัสต์’ (2505) วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต (รศ.ดร.) พระเมธีวชิรปัญญาธร (ผศ.ดร.) และพระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อธิโต (ผศ.ดร.), ‘การบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการจัดตั้ง สำนักงานจัดการทรัพย์สินพระพุทธศาสนาในประเทศไทย’ (ทุนอุดหนุนวิจัยกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2567).

แนวความคิดการนำกฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของพู่ที่ได้รับควมไว้วางใจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship under Common Law System into Temple
Asset Management under Thai Sangha Act B.E. 2505

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 'วรรณคดีการกำกับดูแลกิจการที่ดี
สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560 Corporate Governance Code for Listed
Company 2017' <www.sec.or.th>.

เสนีย์ ปราโมช, 'ตำนานทรัสต์' (2475) 7 วารสารกฎหมายบัณฑิตย.

รายชื่อกฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2511 ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

กฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2520 ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

กฎกระทรวงออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เรื่องการสร้าง การตั้ง การรวม
การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาและการยกวัดร้างขึ้นเป็น
วัดมีภิกษุจำพรรษา พ.ศ. 2559

กฎกระทรวงที่ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เรื่อง การดูแลและการจัดการ
ศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. 2564

กฎหมายเถรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2506

กฎหมายเถรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2546

กฎหมายเถรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2536

กฎหมายเถรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2506

กฎหมายเถรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2506 เรื่อง
ว่าด้วยการแต่งตั้งและการถอดถอนพระสังฆาธิการ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2509

ดร.ศิกฤกษ์ สิงห์
Dr. Kukrit Singhon

กฎหมายเดรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2506 เรื่อง
ว่าด้วยการแต่งตั้งและการถอดถอนพระสังฆาธิการ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2509

กฎหมายเดรสมาคม ออกตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2538

หนังสือต่างประเทศ

Ernest Vinter, *A Treaty on the History and the Law of Fiduciary Relationship and Resulting Trust, A selection of Selected Cases* (3rd edn, W. Heffer & Sons Limited 1955).

Special Lectures of the Law Society of Upper Canada, *Fiduciary Duties* (The Law Society of Upper Canada 1991).

Harold Greville Hanbury and Ronald Harling Maudsley, *Harold Greville Hanbury, Modern Equity* (7th edn, Stevens 1957).

Hayton & Mitchell, *Text, Cases and Materials on the Law of Trust and Equitable Remedies* (14th edn, Sweet & Maxwell 2015).

Henry Home and Lord Kames, *Principle of Equity*, edited and with Introduction by Michael Lobban and Knud Haakosen, General Editor (1760).

Hanbury and Martin, Modern Equity, Jamie Glister and James Lee (12th edn, Sweet & Maxwell).

George W. Keeton, *An Introduction to Equity* (Sir Isaac Pitman & Son Ltd 1948).

George W. Keeton, *The Law of Trust* (7th edn, Pitman 1957).

J.C Shepherd, *The Law of Fiduciaries* (Carwells Company Limited 1981).

แนวคิดการนำกฎหมายทรัสต์ ความสัมพันธ์ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์
มาใช้บังคับกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
Implementation of Trust Law and Fiduciary Relationship under Common Law System into Temple
Asset Management under Thai Sangha Act B.E. 2505

George G. Bogert, Dallin H. Oaks, H. Reese Hansen and Stanley D. Needleman,
Case and Text on The Law of Trust (9th edn, Foundation Press).

Joel C. Doris, Steward E. Steck, Melanie B. Leslie, *Estate and Trust Case and
Material* (Foundation Press).

Phillip H. Petit, *Equity, and the Law of Trust* (12th edn, Oxford University Press 2025).

Paul D. Finn, *Fiduciary Obligation* (The Law Book Company Limited 1977).